

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้ตัวแบบที่เสนอด้วยสไลด์เทป ในการเพิ่มพฤติกรรมร่วมมือในเด็กที่มีพฤติกรรมร่วมมือต่ำ และมีระดับอายุต่างกัน โดยอาศัย แนวความคิดตามทฤษฎีปัญหาทางสังคมของ Bandura (1986) การวิจัยครั้งนี้ได้เสนอในรูปแบบของการทดลอง โดยใช้การสังเกตพฤติกรรมเป็นหลัก และหาค่าเฉลี่ยร้อยละของช่วงเวลา ของพฤติกรรมร่วมมือ จากผลการหาค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) สามารถอธิบายผลการวิจัยตามสมมติฐานที่เสนอไว้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 "เด็กกลุ่มอายุ 5-6 ปี ที่ได้ดูตัวแบบที่เสนอโดยสไลด์เทปจะแสดง พฤติกรรมร่วมมือมากกว่าเด็กกลุ่มอายุ 5-6 ปี ที่ไม่ได้ดูตัวแบบที่เสนอโดยสไลด์เทป"

สมมติฐานข้อที่ 2 "เด็กกลุ่มอายุ 7-8 ปี ที่ได้ดูตัวแบบที่เสนอโดยสไลด์เทป จะแสดงพฤติกรรมร่วมมือมากกว่าเด็กกลุ่มอายุ 7-8 ปี ที่ไม่ได้ดูตัวแบบที่เสนอโดยสไลด์เทป"

เมื่อพิจารณาจากเส้นกราฟในรูปที่ 1 ซึ่งเป็นเส้นกราฟของพฤติกรรมร่วมมือที่เด็ก ระดับอายุ 5-6 ปี และ 7-8 ปี แสดงพฤติกรรมในสภาพการณ์จริงนั้น จะเห็นได้ว่าเมื่อเด็ก กลุ่มทดลองทั้งสองระดับอายุได้ชมตัวแบบที่เสนอโดยสไลด์แล้วถูกปล่อยให้เข้าร่วมกิจกรรมตามปกติ จะแสดงพฤติกรรมร่วมมือสูงขึ้นกว่าในระยะเส้นฐานทั้งสองระดับอายุ แสดงว่าเด็กสามารถ เรียนรู้พฤติกรรมจากตัวแบบได้ และเมื่อปล่อยให้เด็กเข้าสู่สภาพการณ์จริง ซึ่งมีกิจกรรมที่让孩子 ได้แสดงพฤติกรรมร่วมมือ เด็กก็สามารถแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบได้ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 กล่าวคือ เด็กระดับอายุ 5-6 ปี กลุ่มที่ได้ดูตัวแบบที่เสนอโดยสไลด์-เทป จะแสดงพฤติกรรมร่วมมือมากกว่าเด็กระดับอายุ 5-6 ปี ที่ไม่ได้ดูตัวแบบที่เสนอโดย สไลด์เทป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในระยะทดสอบหลังการทดลอง และผลการ วิจัยครั้งนี้ได้สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 ด้วย กล่าวคือ เด็กระดับอายุ 7-8 ปี ที่ได้ดูตัวแบบที่ เสนอโดยสไลด์เทป จะแสดงพฤติกรรมร่วมมือ มากกว่าเด็กระดับอายุ 7-8 ปี ที่ไม่ได้ดูตัวแบบ ที่เสนอโดยสไลด์เทป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในระยะทดสอบหลังการทดลอง

จากผลของการวิจัยที่สนับสนุนสมมติฐานทั้ง 2 ข้อนั้น แสดงให้เห็นว่า การให้ตัวแบบที่เสนอโดยสไลด์เทป สามารถเพิ่มพฤติกรรมร่วมมือของเด็กระดับอายุ 5-6 ปี และระดับอายุ 7-8 ปี ดังแสดงในตารางที่ 2 และ 3

การที่ตัวแบบ (Model) สามารถเพิ่มพฤติกรรมร่วมมือของเด็กได้นั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นผลเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ คือ ประการแรก เนื่องจากประสิทธิภาพของการมีตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Modeling) ทั้งนี้เพราะการมีตัวแบบผ่านสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมที่เทคโนโลยีกำลังก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว นั้น ทำให้มนุษย์เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากสิ่งที่ได้เห็น ได้ยิน และได้อ่าน ทั้งในสิ่งที่ป็นรูปธรรม เช่น ทักษะในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ และนามธรรม เช่น ความเชื่อและค่านิยมต่าง ๆ (Bandura 1986 : 70-71) ซึ่งการมีตัวแบบสัญลักษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ภาพจากแถบสไลด์ และใช้เสียงประกอบภาพ โดยภาพจากสไลด์จัดเป็นการมีตัวแบบทางพฤติกรรม โดยเฉพาะในเด็กเล็กนั้นการเรียนรู้ทางสังคมของเด็กที่สำคัญ คือ การเรียนรู้จากการมีตัวแบบทางพฤติกรรมนั่นเอง และการใช้เสียงประกอบภาพเป็นการมีตัวแบบทางวาจาที่ใช้ประกอบการมีตัวแบบทางพฤติกรรม ที่สามารถเน้นความสนใจไปยังพฤติกรรมที่กำลังดำเนินอยู่ ทำให้การเรียนรู้พฤติกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพขึ้น (Bandura 1986 : 70) ประการที่สอง คือ ลักษณะของตัวแบบที่คล้ายคลึงกับผู้สังเกต ซึ่งลักษณะของตัวแบบที่เป็นภาพวาดในสไลด์นั้นจะเป็นภาพของตัวแบบที่เป็นเด็กนักเรียนเพศชาย ซึ่งเป็นเพศเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่าง และสภาพการณ์ในบทสไลด์นั้นจะเป็นสภาพการณ์ที่มีทั้งเด็กนักเรียนทั้งหญิงและชาย ซึ่งเป็นสภาพการณ์ที่คล้ายคลึงกับสภาพการณ์ของผู้สังเกตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากลักษณะของตัวแบบและสภาพการณ์ดังกล่าวจะช่วยให้เกิดความสนใจต่อผู้สังเกต ซึ่งจะทำให้ผู้สังเกตเกิดความหวัง และเข้าใจว่าพฤติกรรมที่ตนเห็นว่าเหมาะสมกับตัวแบบก็จะเหมาะสม หรือใช้ได้ดีกับตนเองเช่นกัน (Bandura 1977 : 22-24) ประการที่สาม คือ ตัวจูงใจซึ่งเป็นผลกรรมทางบวก เนื่องจากผลกรรมที่ตัวแบบได้รับจากการแสดงพฤติกรรมร่วมมือ นั้น ล้วนเป็นผลกรรมที่พึงพอใจทั้งสิ้น เช่น ได้รับคำชมเชย ทำงานได้สำเร็จ ซึ่งผลกรรมนี้จะเป็นตัวจูงใจให้ผู้สังเกตกระทำพฤติกรรมนั้น โดยผู้สังเกตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง อาจเกิดความคาดหวังว่า จะได้รับผลกรรมดังเช่นที่ตัวแบบได้รับ กลุ่มตัวอย่างจึงเลียนแบบ พฤติกรรมของตัวแบบนั้น (Bandura 1977 : 28-29) และประการสุดท้าย คือ วิธีการนำเสนอตัวแบบ ซึ่งการนำเสนอตัวแบบในบทสไลด์ทั้ง 8 เรื่องนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอพฤติกรรมของตัวแบบอย่างชัดเจน และมีขั้นตอน โดยนำเสนอตั้งแต่ตัวแบบยังไม่มีพฤติกรรมร่วมมือ ตัวแบบเริ่มมีพฤติกรรม

ร่วมมือ และขั้นตอนที่ตัวแบบแสดงความพึงพอใจภายหลังที่ได้แสดงพฤติกรรมร่วมมือแล้ว ซึ่งจากการเสนอตัวแบบที่เน้นให้เห็นพฤติกรรมและเน้นถึงผลกรรมที่ตัวแบบได้รับ พร้อมทั้งขณะที่นำเสนอตัวแบบโดยสไลด์นั้น ผู้วิจัยใช้เทปเสียงประกอบ โดยมีการพูดประกอบขณะฉายสไลด์ตัวแบบ ซึ่งจะทำให้บุคคลจดจำพฤติกรรมของตัวแบบได้ดีขึ้น ซึ่ง Bandura (1977 : 25-26) ได้กล่าวว่า การเสนอตัวแบบโดยใช้คำพูด และการนำเสนอตัวแบบให้เป็นเรื่องราว ยังเป็นตัวชี้แนะให้ผู้สังเกตได้จำ และรำลึกถึงพฤติกรรมของตัวแบบได้ง่ายขึ้นด้วย นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอตัวแบบทั้งหมด 8 เรื่อง ซึ่งการที่ผู้สังเกตได้เห็นตัวแบบหลาย ๆ ครั้งนี้ ก็จะช่วยให้ผู้สังเกตจดจำพฤติกรรมของตัวแบบได้ดี (Wilson and O' Leary, 1980 : 208)

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการที่นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้ชมตัวแบบที่เสนอด้วยสไลด์นั้นมีพฤติกรรมร่วมมือมากกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้ชมสไลด์ภาพสถานที่ทั่วไป ในระยะทดสอบหลังการทดลองนั้น เป็นผลมาจากองค์ประกอบ 4 ประการ คือ การมีตัวแบบสัญลักษณ์ ลักษณะของตัวแบบคล้ายกับผู้สังเกต ตัวจูงใจที่เป็นผลกรรมทางบวก และการนำเสนอที่เป็นขั้นตอน ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟอร์จและคณะ (Forge, et al. 1982) ที่ใช้วิธีการเสนอตัวแบบการตุนด้วยวิดีโอในการเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์แก่เด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งพบว่าตัวแบบการตุนที่เสนอด้วยวิดีโอ นั้น สามารถเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้มากขึ้น ในขณะที่ Doescher and Susan M. (1986 : 105) ศึกษาโดยใช้อิทธิพลของตัวแบบที่เป็นผู้ใหญ่ในการส่งเสริมให้เด็กก่อนวัยเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ อันได้แก่ พฤติกรรมการร่วมมือ การแบ่งปัน และการช่วยเหลือ ผลการศึกษาส่วนหนึ่ง พบว่า โปรแกรมในห้องเรียนที่ใช้ตัวแบบผู้ใหญ่สามารถเพิ่มพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กอย่างมีนัยสำคัญมากกว่ากลุ่มควบคุม ในระยะทันทีที่สิ้นสุดการทดลอง และในระยะ 6 สัปดาห์ต่อมา นอกจากนี้ James and William, H. (1980) ก็ได้ใช้ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยผ่านสื่อจากวิดีโอ, ภาพยนตร์ในการเพิ่มทักษะทางสังคมให้แก่เด็กนักเรียน ผลการวิจัยพบว่าแบบจากสื่อวิดีโอ, ภาพยนตร์นั้นสามารถเพิ่มทักษะทางสังคมให้แก่เด็กนักเรียนได้มากขึ้น ทั้งในสภาพการณ์ห้องเรียน การอยู่ร่วมกันในสภาพการณ์ที่จัดขึ้น และที่บ้านได้ อีกทั้ง Mossburg และ Baggett (1980 : 123) ได้ใช้โปรแกรมโทรทัศน์เสนอตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (พฤติกรรมร่วมมือ การเอื้อเฟื้อ และ การช่วยเหลือ) จำนวน 5 เรื่อง ใน 1 สัปดาห์ เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า เด็กกลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมภาพยนตร์ตัวแบบสามารถเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์จากระยะทดสอบก่อนการทดลอง มาสู่ระยะทดสอบหลังการทดลองได้

นอกจากนี้ Sturm, Timothy Miles (1982 : 110) ได้ศึกษาพบว่า การใช้ตัวแบบและการให้แรงเสริมทางสังคมแก่เด็ก 17 คน อายุเฉลี่ย 5 ปี 6 เดือน สามารถเพิ่มพฤติกรรมร่วมมือของเด็กในขณะเล่นอิสระได้ นอกจากนี้ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของซุงงค์ ปึงจนะวัต (2534) ที่ศึกษาพบว่าตัวแบบในนิทานประกอบภาพ สามารถเพิ่มพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กับเพื่อนในเด็กอนุบาลที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่ำได้ โดยพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน จะเพิ่มขึ้นระหว่างระยะก่อนทดลอง กับระยะหลังทดลอง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าตัวแบบจากแถบสไลด์จะมีผลทำให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นเด็กนักเรียนระดับอายุ 5-6 ปี และระดับอายุ 7-8 ปี มีพฤติกรรมร่วมมือเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า เด็กกลุ่มอายุ 7-8 ปี ที่ได้ดูตัวแบบที่เสนอโดยสไลด์เทปจะแสดงพฤติกรรมร่วมมือเพิ่มมากกว่าเด็กกลุ่มอายุ 5-6 ปี ที่ได้ดูตัวแบบที่เสนอโดยสไลด์เทป ซึ่งผลจากการทดสอบสมมติฐาน โดยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยร้อยละของจำนวนช่วงเวลาของพฤติกรรมร่วมมือของกลุ่มทดลองทั้ง 2 ระดับอายุ โดยการทดสอบค่าที (t-test) ตามตารางที่ 4 พบว่าเด็กในกลุ่มทดลองของเด็กระดับอายุ 7-8 ปี มีพฤติกรรมร่วมมือไม่แตกต่างจากกลุ่มทดลองระดับอายุ 5-6 ปี ทั้งในระยะทดสอบก่อนการทดลอง และระยะทดสอบหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่สนับสนุนสมมติฐานทั้งนี้คงเป็นผลเนื่องจากเด็กกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลองในระดับอายุ 5-6 ปี มีอายุ 5 ปี, 5 ปี 5 เดือน และ 6 ปี ส่วนเด็กระดับอายุ 7-8 ปี มีอายุ 6 ปี 8 เดือน, 7 ปี 1 เดือน และ 7 ปี 5 เดือน ซึ่งจะเห็นได้ว่า เด็กระดับอายุ 7-8 ปี มีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วง 7 ปี ซึ่งเป็นระดับอายุที่ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของพัวเจท์ได้กล่าวว่า เด็กระดับอายุ 2-7 ปี จะอยู่ในขั้นแก้ปัญหาด้วยการรับรู้ และยังไม่รู้จักการใช้เหตุผล (Preoperational period) ซึ่งจะมีลักษณะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Selman and Byrne 1974 : 803) จึงทำให้เด็กระดับอายุ 7-8 ปี ซึ่งมีอายุมากกว่า 7 ปี มีเพียงเล็กน้อย มีพฤติกรรมร่วมมือไม่แตกต่างจากเด็กระดับอายุ 5-6 ปี กล่าวคือ เมื่อเด็กยังมีลักษณะของการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง จะยังไม่สามารถนำตนเองเข้าไปแทนที่ผู้อื่นทั้งในด้านการคิด การรับรู้ทางสายตาทางอารมณ์และความรู้สึก ไม่เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างตนเองกับผู้อื่น มีลักษณะของการยึดความคิดของตนเอง เห็นเรื่องของตนสำคัญกว่าเรื่องของคนอื่น ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการพัฒนาด้านการทำงานเป็นกลุ่มที่ต้องอาศัยการร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในกลุ่มเด็ก

(Shantz 1975 อ้างถึงใน วัฒนา ปญญฤทธิ์ 2531 : 11) ซึ่งสอดคล้องกับ ดวงเดือน คาสตรัทท์ (2522 : 49-50) ที่ได้อ้างตามทฤษฎีพัวอาเจท์ว่า ลักษณะการยึดตนเองเป็น ศูนย์กลางสำหรับเด็กปฐมวัย ทำให้เด็กไม่สามารถเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น เชื่อว่าทุกคน คงคิดเหมือนที่เขาคิด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เด็กกลุ่มอายุ 7-8 ปี มีพฤติกรรมร่วมมือเพิ่มขึ้น ไม่แตกต่างจากเด็กกลุ่มอายุ 5-6 ปี

จากผลการวิจัยครั้งนี้จึงอาจสรุปได้ว่า ตัวแบบจากสโลว์เทมมีผลทำให้พฤติกรรม ร่วมมือ ของเด็กระดับอายุ 5-6 ปี และ 7-8 ปี เพิ่มขึ้นทั้งสองกลุ่มอายุ แต่เมื่อทดสอบค่า เฉลี่ยทางสถิติพบว่าเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะ กลุ่มอายุที่นำมา เปรียบเทียบกันนี้มีอายุเฉลี่ยใกล้เคียงกัน และอยู่ในขั้นพัฒนาการทางสติปัญญา ในขั้นเดียวกัน (Piaget, 1952 cited by Baldwin 1967 : 154) แต่ถ้าเป็นกลุ่มอายุ ที่แตกต่างกันมากกว่านี้ ผู้วิจัยเชื่อว่าน่าจะมีผลแตกต่างกัน ซึ่งต้องทำการศึกษาวิจัยกันต่อไป

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย